

RIKSDAGENS SVAR 221/2009 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av barnskyddslagen, 4 och 20 kap. i fängelselagen samt 2 kap. 5 § i häktningsslagen

Ärende

Regeringen har till riksdagen överlämnat sin proposition med förslag till lagar om ändring av barnskyddslagen, 4 och 20 kap. i fängelselagen samt 2 kap. 5 § i häktningsslagen (RP 225/2009 rd).

Beredning i utskott

Social- och hälsovårdsutskottet har i ärendet lämnat sitt betänkande (ShUB 49/2009 rd).

Beslut

Riksdagen har antagit följande lagar:

Lag

om ändring av barnskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i barnskyddslagen av den 13 april 2007 (417/2007) 3 §, 10 § 1 mom., 13, 16, 18, 25, 26 och 37 §, 38 § 1—3 mom., 39, 42 och 43 §, 44 § 1 mom., 45 § 2 mom., 46 § 1 mom., 49 och 51 §, 55 § 2 och 4 mom., 61 § 1 mom., 62 § 3 mom., 63 § 2 mom., 64 §, 67 § 1 och 4 mom., 68 § 2 mom., 69 § 1 och 3 mom., 70 § 5 mom., 71 och 72 §, 74 § 1 och 2 mom., 83 §, 85 § 1 mom., 86 § 1 och 2 mom., 89 §, 90 § 1 och 2 mom., 91 § 1 mom., 92 § 1 mom. och 95 § 1 mom., av dem 49 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1390/2007, samt

fogas till lagen nya 3 a, 13 a, 13 b, 16 a—16 c, 25 a—25 d, 37 a och 39 a § som följer:

3 §

Barnskydd

Barnskyddet omfattar barn- och familjeinriktat barnskydd.

Det barn- och familjeinriktade barnskyddet innebär att behovet av barnskydd utreds, klientplaner upprättas samt att stödåtgärder inom öppenvården tillhandahålls.

Till det barn- och familjeinriktade barnskyddet hör också brådskanie placering och omhändertagande av barn samt därtill ansluten vård utom hemmet och eftervård.

3 a §

Förebyggande barnskydd

För att främja barns och unga personers välfärd tillhandahåller kommunen utöver barnskydd också sådant förebyggande barnskydd som avses i 2 kap. då barnet eller familjen inte är klient inom barnskyddet.

Genom det förebyggande barnskyddet främjas och tryggas barns uppväxt, utveckling och välfärd samt ges stöd i föräldraskapet. Det förebyggande barnskyddet omfattar sådant stöd och särskilt stöd som ges till exempel inom undervis-

ning, ungdomsarbete och dagvård, vid rådgivningsbyråerna för mödravård och barnavård samt inom annan social- och hälsovård.

Då barnet är klient inom barnskyddet, tillhandahålls sådant stöd som avses i 2 mom. som en del av öppenvården, vården utom hemmet eller eftervården.

10 §

Beaktande av barn i service som riktar sig till vuxna

Barnets behov av vård och stöd ska utredas och barnet garanteras tillräcklig vård och tillräckligt stöd då barnets förälder, vårdnadshavare eller någon annan som svarar för barnets vård och fostran

1) får missbrukarvårds- eller mentalvårdstjänster eller andra social- och hälsovårdstjänster och hans eller hennes förmåga att under denna tid fullt ut svara för barnets vård och fostran anses försvagad,

2) är häktad, eller

3) avtjänar ett fängelsestraff.

13 §

Tjänsteinnehavare som beslutar om barnskyddsåtgärder

I ärenden som gäller brådskande placeringar enligt 38 § 1 mom. och avslutande av brådskande placeringar enligt 39 § 1 mom. utövas beslutanderätten av en sådan tjänsteinnehavare som har yrkesmässig behörighet som socialarbetare enligt 3 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (272/2005) och som förordnats av det organ som ansvarar för socialvården.

En sådan ledande tjänsteinnehavare inom socialvården som anges i kommunens instruktion och som har den behörighet som avses i 10 § 1 mom. i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården eller en

annan tjänsteinnehavare som förordnats av den ledande tjänsteinnehavaren och som har den behörighet som avses i 10 § 1 eller 2 mom. eller 3 § i den nämnda lagen ska fatta beslut i ärenden som gäller förlängning av en sådan brådskande placering av barn som avses i 38 § 3 mom. i denna lag, sådant omhändertagande och därtill ansluten vård utom hemmet som avses i 43 § 1 mom., sådana ändringar av platsen för vård utom hemmet som enligt 43 § 3 mom. sker under den tid ett omhändertagande eller en brådskande placering varar och avslutande av omhändertaganden enligt 47 §. En ledande tjänsteinnehavare eller en av denna förordnad tjänsteinnehavare gör även ansökningar som gäller undersökning av barn enligt 28 § samt omhändertagande och därtill ansluten vård utom hemmet enligt 43 § 2 mom.

I de ärenden som avses ovan i 2 mom. ska tjänsteinnehavaren vara någon annan än den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter. En tjänsteinnehavare som har fattat beslut om brådskande placering av barnet i enlighet med 38 § 1 mom. kan inte fatta beslut om förlängning av brådskande placering av barnet.

Bestämmelser om den tjänsteinnehavare som beslutar om begränsningar och begränsande åtgärder finns i 11 kap.

13 a §

Placering av barn på fängelsets familjeavdelning

Den tjänsteinnehavare som anges i 13 § beslutar, efter att ha hört Brottsförklaringsmyndigheten, om placering av ett barn på fängelsets familjeavdelning hos barnets förälder som är häktad eller avtjänar ett fängelsestraff. Den socialarbetare som avses i 13 b § och som ansvarar för barnets angelägenheter beslutar om placering av ett barn enligt 37 § 3 mom. efter att ha hört Brottsförklaringsmyndigheten.

13 b §

Socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter

För ett barn som är klient inom barnskyddet ska utses en socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter (*socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter*). Den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter ska ha yrkesmässig behörighet som socialarbetare enligt 3 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården.

16 §

Kommun som ansvarar för ordnande av barnskydd

Barnets eller den unga personens hemkommun ansvarar för ordnandet av barnskydd. Om den kommun där barnet eller den unga personen huvudsakligen bor inte är hans eller hennes hemkommun enligt 2 § eller 3 § 1 punkten i lagen om hemkommun (201/1994), ansvarar barnets eller den unga personens boningskommun för ordnandet av barnskydd.

Utan hinder av 1 mom. ansvarar barnets tillfälliga vistelsekommun för beslutsfattandet om en brådskande placering enligt 38 § 1 mom., om barnets hem- eller boningskommun inte är känd då beslutet fattas eller beslutsfattandet inte kan fördröjas utan att syftet med den brådskande placeringen äventyras. Efter att en brådskande placering har utförts överförs ansvaret för ordnandet av barnskydd till barnets hem- eller boningskommun, där man vid behov fattar beslut om ändring av platsen för vård utom hemmet enligt 43 § 3 mom., med beaktande av vad som bestäms i 50 och 54 §. Om barnet flyttar från sin hem- eller boningskommun under den tid en brådskande placering varar, överförs ansvaret för ordnandet av barnskydd inte till den nya boningskommunen förrän den brådskande placeringen har upphört.

Kommunerna kan avtala om att barnskydd ordnas på något annat sätt än vad som bestäms i

denna paragraf, om det är förenligt med barnets bästa.

16 a §

Kommun som svarar för barnskyddets kostnader

Barnets hemkommun svarar för barnskyddets kostnader, om inte något annat bestäms någon annanstans i lag.

Om den kommun där barnet eller den unga personen huvudsakligen bor inte är hans eller hennes hemkommun enligt 2 § eller 3 § 1 punkten i lagen om hemkommun, svarar barnets eller den unga personens boningskommun för kostnaderna för sådan anstaltsvård eller familjevård som ordnats som en stödåtgärd inom öppenvården, med undantag för sådan anstaltsvård eller familjevård som varar över 14 dygn, för vars kostnader barnets eller den unga personens hemkommun svarar.

Den kommun där behovet av att ordna vård utom hemmet för ett barn har uppkommit svarar för kostnaderna för vården utom hemmet. Den kommun som svarat för kostnaderna för vården utom hemmet svarar också för kostnaderna för eftervården. Om eftervården ordnas till följd av en placering som enligt 75 § 1 mom. ordnats som en stödåtgärd inom öppenvården och som varat över ett halvt år, svarar den kommun som är barnets hemkommun då placeringen upphör för kostnaderna för eftervården. Om eftervården enligt 75 § 2 mom. ordnas enligt prövning, svarar för kostnaderna den kommun där beslutet om eftervården fattats.

16 b §

Placeringskommunens ansvar för ordnande av barnskydd

Den kommun där ett barn eller en ung person har placerats som en stödåtgärd inom öppenvården eller i vård utom hemmet eller i eftervård (*placeringskommun*) ska i samarbete med den kommun som enligt 16 § 1 mom. eller 17 § ansvarar för ordnandet av barnskydd (*placerarkommun*) ordna den service och de stödåtgärder

för barnet eller den unga personen som behövs för omsorgen eller vården. Placeringskommunen har rätt till ersättning av placerarkommunen för sina kostnader för servicen och stödåtgärder-na.

Bestämmelser om placeringskommunens skyldighet att i en situation som avses i 1 mom. ordna de hälso- och sjukvårdstjänster som behövs för ett barn eller en ung person som har placerats som en stödåtgärd inom öppenvården eller i vård utom hemmet eller i eftervård ingår i 14 b § i folkhälsolagen (66/1972) och i 30 a § i lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989). I 24 § i folkhälsolagen och i 42 § i lagen om specialiserad sjukvård föreskrivs om ersättning för kostnader för hälso- och sjukvårdstjänster. Bestämmelser om placeringskommunens skyldighet att ordna grundläggande utbildning för ett barn som placerats som en stödåtgärd inom öppenvården eller i vård utom hemmet eller i eftervård ingår i lagen om grundläggande utbildning och bestämmelser om ersättning för kostnaderna för detta ingår i 41 § i lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009).

16 c §

Kommunernas inbördes ersättningar

När en kommun med stöd av denna lag har ordnat familjevård eller anstaltsvård för någon annan än en sådan kommuninvånare som avses i 14 § i socialvårdslagen, tillämpas 42 § 1 och 3 mom. i den nämnda lagen på kommunernas inbördes ersättningar.

18 §

Förhållande till andra lagar

På verksamhet som kommunen ordnar med stöd av denna lag tillämpas lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992) samt lagen om statsandel för kommunal basservice, om inte något annat föreskrivs genom lag.

25 §

Anmälningsskyldighet

De som är anställda eller innehar ett förtroendeuppdrag hos

- 1) social- och hälsovården,
- 2) undervisningsväsendet,
- 3) ungdomsväsendet,
- 4) polisväsendet,
- 5) Brottsföljdsmyndigheten,
- 6) brand- och räddningsväsendet,
- 7) en producent av socialservice eller hälso- och sjukvårdstjänster,
- 8) en undervisnings- eller utbildningsanordnare,
- 9) en församling eller något annat religiöst samfund,
- 10) en enhet som bedriver mottagningsverksamhet för asylsökande,
- 11) en enhet som bedriver nödcentralsverksamhet, eller hos
- 12) en enhet som ordnar morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever

eller de som utför motsvarande uppgifter i uppdragsförhållanden eller som självständiga yrkesutövare samt alla yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården är skyldiga att utan dröjsmål och utan hinder av sekretessbestämmelserna göra en anmälan till det organ som ansvarar för socialvården i kommunen, om de i sin uppgift fått kännedom om ett barn för vars del behovet av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds.

Även andra personer än de som avses i 1 mom. kan göra en sådan anmälan, utan hinder av de sekretessbestämmelser som eventuellt gäller dem.

Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom. gäller det som särskilt bestäms eller föreskrivs om tystnadsplikten i anslutning till bikt eller annan själavård.

25 a §

Begäran om bedömning av barnskyddsbehovet

Den anmälningsskyldighet som avses i 25 § kan utan hinder av sekretessbestämmelserna uppfyllas också genom att en begäran om bedömning av barnskyddsbehovet görs tillsammans med barnet eller barnets förälder, under förutsättning att

- 1) begäran görs utan dröjsmål och
- 2) den person som enligt 25 § 1 mom. är anmälningsskyldig uppger, i samband med begäran, vilka omständigheter som lett till att begäran görs.

25 b §

Registerföring

Det organ som ansvarar för socialvården ska föra register över barnskyddsanmälningar och begäran om bedömning av barnskyddsbehovet som gjorts i stället för barnskyddsanmälningar, samt över deras innehåll.

25 c §

Föregripande barnskyddsanmälan

Om det finns grundad anledning att misstänka att ett ofött barn omedelbart efter sin födelse kommer att behöva stödåtgärder inom barnskyddet ska de personer som nämns i 25 § 1 mom. utan hinder av sekretessbestämmelserna före barnets födelse göra en föregripande barnskyddsanmälan.

I brådskande fall ska den jourhavande socialmyndigheten utan dröjsmål bedöma behovet av socialservice för dem som är föremål för en föregripande barnskyddsanmälan. Dessutom kan en bedömning av vilken socialservice som kommer att behövas omedelbart efter barnets födelse göras i samarbete med en socialarbetare inom barnskyddet.

Ett barnskyddsärende och en klientrelation inom barnskyddet inleds efter barnets födelse, i enlighet med vad som bestäms i 26 §.

25 d §

Barnskyddsmyndigheternas anmälningsskyldighet och lämnande av sekretessbelagda uppgifter till polisen

Om barnet flyttar från kommunen medan en utredning av behovet av barnskydd enligt 27 § pågår eller medan barnet annars är klient inom barnskyddet, ska det organ som ansvarar för socialvården utan hinder av sekretessbestämmelserna omedelbart underrätta barnets nya hemkommun eller den boningskommun som avses i 16 § 1 mom. om flyttningen. Även de handlingar som är nödvändiga för bedömningen av barnskyddsbehovet eller för vidtagandet av barnskyddsåtgärder ska vid behov utan dröjsmål lämnas till den nya hem- eller boningskommunen. Barnets nya hem- eller boningskommun ska fortsätta med utredningen eller andra barnskyddsåtgärder, med beaktande av vad som bestäms i 16 §.

Om ett beslut om brådskande placering eller ändring av platsen för vård utom hemmet fattas när ett ärende som gäller omhändertagande av barnet eller vård utom hemmet är anhängigt vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen, ska beslutsfattaren omedelbart underrätta förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen om beslutet.

Utöver vad som bestäms i 18 § 2 och 3 mom. i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) om rätten och skyldigheten att lämna ut uppgifter till polisen, ska barnskyddsmyndigheterna utan hinder av sekretessbestämmelserna göra en anmälan till polisen om det finns grundad anledning att misstänka att ett barn i sin uppväxtmiljö utsatts för en gärning som är straffbar enligt 20 eller 21 kap. i strafflagen (39/1889) och för vilken det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år.

26 §

Inledande av ett barnskyddsärende och en klientrelation

Ett barnskyddsärende inleds på ansökan eller när en socialarbetare eller någon annan anställd inom barnskyddet har tagit emot en begäran om bedömning av barnskyddsbehovet eller en barnskyddsanmälan eller på något annat sätt fått kännedom om ett barn som eventuellt är i behov av barnskydd.

Efter att ett barnskyddsärende har inletts ska socialarbetaren eller någon annan anställd inom barnskyddet omedelbart bedöma barnets eventuella brådskande behov av barnskydd. Dessutom ska socialarbetaren senast den sjunde vardagen efter att ha mottagit anmälan eller motsvarande information avgöra om en utredning av barnskyddsbehovet enligt 27 § ska inledas med anledning av ärendet eller om ärendet uppenbart är av sådan art att det inte föranleder några åtgärder.

En klientrelation inom barnskyddet inleds när barnskyddsåtgärder vidtas i brådskande ordning eller ett beslut om utredning av barnskyddsbehovet enligt 27 § fattas till följd av att ett sådant barnskyddsärende som avses ovan i 1 mom. har inletts. Socialarbetaren ska i de barnskyddshandlingar som berör barnet göra en anteckning om att en klientrelation inom barnskyddet har inletts samt omedelbart underrätta vårdnadshavaren och barnet om detta, dock med beaktande av vad som bestäms i 11 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården.

7 kap.

Öppenvården

37 §

Placering som stödåtgärd inom öppenvården

För barnet kan på det sätt som avses i klientplanen såsom stödåtgärd inom öppenvården ordnas familje- eller anstaltsvård som bedömer behovet av vård eller är rehabiliterande tillsam-

mans med en förälder eller vårdnadshavare eller den som svarar för barnets vård och fostran.

Som stödåtgärd inom öppenvården kan ett barn även placeras ensamt för en kort tid. För detta krävs samtycke av barnets vårdnadshavare och av barnet självt, om barnet har fyllt 12 år. Villkoren för en sådan placering är att den behövs för att

- 1) barnets behov av stöd ska kunna bedömas,
- 2) barnet ska kunna rehabiliteras, eller för att
- 3) tillfällig omsorg om barnet ska kunna ordnas med anledning av att vårdnadshavaren eller någon annan person som svarar för barnets vård och fostran är sjuk, eller av någon annan motsvarande orsak.

Som stödåtgärd inom öppenvården kan ett barn som är yngre än två år placeras på fängelsets familjeavdelning hos sin förälder som är häktad eller avtjänar ett fängelsestraff. För ett barn som är yngre än tre år kan placeringen på familjeavdelningen fortgå om barnets bästa nödvändigtvis kräver det.

37 a §

Allmänna förutsättningar för användning av placering inom öppenvården

Placering av ett barn kan inte användas som stödåtgärd inom öppenvården om förutsättningarna för omhändertagande enligt 40 § är uppfyllda. Placering av ett barn får inte upprepade gånger användas som stödåtgärd inom öppenvården, om inte barnets bästa nödvändigt kräver en ny kortvarig placering.

Om ett barn har fler än en vårdnadshavare och någon av dem inte kan höras på grund av en resa, sjukdom eller någon annan orsak, eller om vårdnadshavarna är oeniga om placeringen, kan barnet placeras ifall den vårdnadshavare hos vilken barnet bor eller med vilken barnet kommer att bo under placeringen samtycker till det och placeringen anses motsvara barnets bästa.

När ett beslut om placering fattas ska målen med placeringen och dess uppskattade längd definieras. Då barnet har placerats i enlighet med 37 § 2 eller 3 mom., ska förutsättningarna för förlängning av placeringen och alternativen till

detta bedömas senast tre månader efter att placeringen inleddes. Om placeringen förlängs ska en sådan bedömning göras med tre månaders mellanrum. I samband med bedömningen ska också det eventuella behovet av omhändertagande utredas.

8 kap.

Brådskanie placering av barn

38 §

Brådskanie placering av barn

Om ett barn av skäl som nämns i 40 § befinner sig i omedelbar fara eller annars är i behov av brådskanie placering och vård utom hemmet, kan barnet i brådskanie ordning placeras i familjevård eller anstaltsvård, eller den vård och omsorg barnet behöver ordnas på annat sätt. Beslut om brådskanie placering fattas av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 1 mom. Med stöd av ett beslut av denna tjänsteinnehavare kan den brådskanie placeringen fortgå i högst 30 dagar.

Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom., kan en brådskanie placering utan särskilt beslut fortgå över 30 dagar, om

1) den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom. inom 30 dagar efter att den brådskanie placeringen inletts gör en ansökan om omhändertagande enligt 43 § 2 mom. till förvaltningsdomstolen, eller

2) ett ärende som gäller omhändertagande av barnet redan är anhängigt vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen då beslutet om brådskanie placering av barnet fattas.

Om 30 dagar inte är en tillräckligt lång tid för att behovet av omhändertagande av barnet ska kunna utredas, kan den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom. fatta beslut om att den brådskanie placeringen av barnet ska förlängas med högst 30 dagar, under förutsättning att

1) det inte är möjligt att fatta beslut om behövliga barnskyddsåtgärder utan tilläggsutredningar,

2) nödvändiga tilläggsutredningar inte kan erhållas inom 30 dagar efter det att den brådskanie placeringen har inletts, och

3) beslutet om fortsatt placering är förenligt med barnets bästa.

39 §

När brådskanie placering upphör

När grunden för en brådskanie placering har upphört att gälla eller placeringen förfallit i en sådan situation som avses i 2 mom., ska den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 1 mom. omedelbart fatta beslut om att den brådskanie placeringen ska avslutas.

En brådskanie placering förfaller, om inte ett beslut om omhändertagande enligt 43 § 1 mom. har fattats eller en ansökan om omhändertagande enligt 43 § 2 mom. har lämnats till förvaltningsdomstolen inom 30 dagar efter att den brådskanie placeringen inleddes eller innan en sådan förlängning av den brådskanie placeringen som gjorts enligt 38 § 3 mom. har upphört.

Då ett ärende som gäller omhändertagande eller vård utom hemmet är anhängigt vid förvaltningsdomstolen, förfaller den brådskanie placeringen, om

1) förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen enligt 83 § ger ett interimistiskt förordnande i ärendet, eller

2) förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen meddelar ett beslut i det ansöknings- eller besvärärende som gäller omhändertagande eller vård utom hemmet.

39 a §

Utredning av de delaktigas åsikt

Innan ett beslut som gäller en brådskanie placering fattas enligt 38 § 1 eller 4 mom. eller 39 § 1 mom. ska det utredas vilken åsikt och uppfattning barnet, föräldrarna och vårdnadshavarna samt andra personer som svarar för barnets vård och fostran har om saken. Utredningen behöver inte göras om den skulle medföra ett sådant dröjsmål i ärendets behandling som skulle orsa-

ka men för barnets hälsa, utveckling eller säkerhet.

42 §

Hörande av delaktiga i ärendet

Innan beslut fattas om omhändertagande av barn och vård utom hemmet enligt 43 § 1—3 mom. eller om avslutande av omhändertagande enligt 47 § 1 mom. ska barnets egen åsikt utredas och barnet ges tillfälle att bli hört enligt 20 §.

Barnets föräldrar, vårdnadshavare och personer som svarar eller omedelbart före beredningen av ärendet har svarat för barnets vård och fostran ska ges tillfälle att bli hörda i de ärenden som nämns i 1 mom. på det sätt som föreskrivs i 34 § 1 mom. i förvaltningslagen.

Personerna behöver dock inte höras, om

1) detta kan anses vara motiverat på grund av att barnet inte har kontakt med den som ska höras och hörandet inte kan antas vara absolut nödvändigt för att ärendet ska kunna utredas,

2) bonings- eller vistelseorten för den som ska höras inte med skäligen åtgärder kan klarläggas, eller om

3) hörandet kan medföra allvarlig fara för barnets utveckling eller säkerhet och det anses nödvändigt att utelämnas hörandet för att barnets bästa ska tillgodoses.

En person som av ett skäl som avses i 3 mom. inte har hörts ska dock delges beslutet om omhändertagande av barnet, vård utom hemmet eller avslutande av omhändertagandet, på det sätt som föreskrivs om bevislig delgivning i förvaltningslagen. Skälen till att hörandet utelämnats ska antecknas i de handlingar som gäller barnet.

43 §

Beslut om omhändertagande och vård utom hemmet

Ett beslut om omhändertagande och därtill ansluten vård utom hemmet fattas av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom., sedan den socialarbetare som ansvarar för barnets an-

gelägenheter berett ärendet, om vårdnadshavaren eller ett barn som fyllt 12 år inte motsätter sig omhändertagandet och den därtill anslutna placeringen i vård utom hemmet.

Om barnets vårdnadshavare eller ett barn som fyllt 12 år motsätter sig omhändertagandet eller den därtill anslutna placeringen i vård utom hemmet, avgörs ärendet av förvaltningsdomstolen på ansökan av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom., sedan den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter har berett ärendet.

Under den tid omhändertagandet eller den brådskande placeringen varar fattas beslut om ändring av platsen för vård utom hemmet av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom., sedan den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter har berett ärendet.

44 §

Ansökan till förvaltningsdomstolen

En sådan ansökan om omhändertagande och därtill ansluten placering i vård utom hemmet som den tjänsteinnehavare som nämns i 43 § 2 mom. gör till förvaltningsdomstolen ska innehålla

1) ett yrkande på att barnet ska omhändertas och placeras i vård utom hemmet, samt grunderna för yrkandet,

2) en sådan klientplan för barnet som avses i 30 §,

3) en utredning om de stödåtgärder inom öppenvården som getts eller erbjudits familjen och barnet,

4) en utredning om kartläggning av barnets närstående nätverk enligt 32 § 1 mom.,

5) en utredning om platsen för vård utom hemmet,

6) en plan för hur barnet och dess närstående ska hålla kontakt,

7) en plan för eller utredning om undersökning av barnets hälsotillstånd enligt 51 §,

8) en utredning om utredandet av de berörda åsikt och hörande enligt 42 §,

9) vid behov expertyttranden, samt

10) eventuella andra utredningar och handlingar som påverkar beslutsfattandet.

45 §

Vårnaden om barn som omhändertagits

Den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom. eller den socialarbetare som avses i 13 § 1 mom. eller föreståndaren för anstalten beslutar om begränsning av kontakten mellan ett omhändertaget barn och dess föräldrar samt övriga barnet närstående personer på det sätt som föreskrivs i 62 och 63 §.

46 §

Beslut om vårnaden om barn under den tid omhändertagandet varar

Under den tid omhändertagandet varar kan föräldrarna avtala om att vårnaden om barnet anförtros båda föräldrarna gemensamt eller den ena föräldern ensam. Avtalet ska fastställas på det sätt som föreskrivs i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. En allmän domstol kan fatta beslut om vem som ska anförtros barnets vårdnad eller intressebevakning enligt vad som föreskrivs i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt eller lagen om förmyndarverksamhet.

49 §

Vård utom hemmet

Med vård av barn utom hemmet avses att vården och fostran av ett omhändertaget barn, ett i brådskande ordning placerat barn eller ett barn som placerats med stöd av ett interimistiskt förordnande enligt 83 § ordnas utanför hemmet.

Vård av barn utom hemmet kan ordnas som familje- eller anstaltsvård eller på något annat sätt som motsvarar barnets behov.

Ett barn kan tillfälligt för högst sex månader även placeras i sina föräldrars eller någon annan

vårdnadshavares vård och fostran när barnets återgång till hemmet förbereds efter en placering utom hemmet, eller då det med hänsyn till barnets bästa av något annat skäl är motiverat.

Utan hinder av vad som bestäms i 3 mom. kan ett barn placeras på fängelsets familjeavdelning för att vårdas och fostras av sin förälder som är häktad eller avtjänar ett fängelsestraff, likväl högst tills barnet fyller två år. För ett barn som är yngre än tre år kan placeringen på familjeavdelningen fortgå om barnets bästa nödvändigtvis kräver det.

51 §

Undersökning av barnets hälsotillstånd

Barnets hälsotillstånd ska undersökas i samband med en placering i vård utom hemmet, om det inte tidigare har varit möjligt att undersöka barnets hälsotillstånd eller om det av någon annan anledning inte finns tillgång till tillräcklig information för ordnande av barnets vård under den tid vården utom hemmet varar.

55 §

Dispositionsmedel

Utöver det ekonomiska stöd som nämns i 1 mom. ska dispositionsmedel varje kalendermånad ställas till barnets eller den unga personens förfogande för personliga behov, med beaktande av dennes ålder och uppväxtmiljö, enligt följande:

1) för barn under 15 år ett belopp som motsvarar barnets individuella behov och

2) för barn som har fyllt 15 år och för unga personer minst ett belopp som motsvarar en tredjedel av det underhållsstöd som enligt 9 § i lagen om underhållsstöd (580/2008) ska betalas för ett barn.

Barnets placeringsplats ska föra bok över utbetalningen av de dispositionsmedel som getts till barnet. Bokföringen ska årligen sändas för

kännedom till den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter.

61 §

Bestämmelsernas tillämpningsområde

De begränsningar som avses i 62 och 63 § i detta kapitel kan tillgripas under den tid sådana placeringar som avses i 49 § varar. De begränsande åtgärder som avses i 64—74 § kan tillgripas endast inom sådan vård utom hemmet som ordnas som anstaltsvård. Sådan särskild omsorg som avses i 71 § kan ordnas för barn som fyllt 12 år.

62 §

Begränsning av kontakterna

Under de förutsättningar som nämns i 1 mom. behöver barnets vistelseort inte röjas för barnets föräldrar eller vårdnadshavare.

63 §

Beslut om begränsning av kontakterna

Ett beslut om begränsning av kontakterna fattas av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom., efter att den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter berett ärendet. I ärenden som gäller brådskande placering av ett barn och vid behov i andra brådskande situationer fattas beslutet av den socialarbetare som avses i 13 § 1 mom. Ett beslut om en sådan kortvarig begränsning som enligt 62 § 1 och 2 mom. gäller i högst 30 dygn kan dock fattas också av föreståndaren för en barnskyddsanstalt. Om det finns behov av att förlänga begränsningen eller om det redan från början finns behov av att bestämma att begränsningen ska gälla i mer än 30 dygn, fattas beslutet av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom., efter att den socialarbetare som ansva-

rar för barnets angelägenheter berett ärendet. Begränsningen av kontakterna ska avslutas så snart den inte längre behövs med hänsyn till 62 § 1 mom.

64 §

Allmänna förutsättningar för bruk av begränsande åtgärder

Under sådan vård utom hemmet som ordnas i form av anstaltsvård får begränsande åtgärder med stöd av 65—73 § riktas mot barnet endast i den utsträckning som nödvändigtvis krävs för att syftet med beslutet om vård utom hemmet ska uppnås eller barnets egen eller någon annans hälsa eller säkerhet ska tryggas eller något annat intresse som anges i de nämnda bestämmelserna ska tillgodoses. Åtgärderna ska genomföras så tryggt som möjligt och med respekt för barnets människovärde.

67 §

Granskning av egendom och försändelser. Kvarhållande av försändelser

Om det finns grundad anledning att misstänka att ett barn innehar ämnen eller föremål som avses i 65 § 1 mom. eller barnets vistelseort i brådskande ordning måste utredas för att syftet med vården utom hemmet ska uppnås, får de utrymmen som barnet förfogar över eller den egendom som barnet innehar granskas.

Den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter har dessutom rätt att av särskilda skäl besluta att ett sådant meddelande eller en sådan försändelse som avses i 2 mom. antingen helt eller delvis inte ska frambefordras till barnet, om innehållet i meddelandet eller försändelsen med hänsyn till omständigheterna som helhet med fog kan bedömas utgöra ett allvarligt hot mot barnets eller någon annans liv, hälsa, säkerhet eller utveckling. Försändelsen ska utan dröjsmål tillställas den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter för att denne ska fatta beslut i ärendet. För beslutsfattandet får

socialarbetaren läsa ett brev eller ett annat förtroligt meddelande, om det i ett enskilt fall finns grundad anledning att misstänka att meddelandets innehåll kan äventyra barnets eller någon annans liv, hälsa, säkerhet eller utveckling.

68 §

Fasthållande

Den som hållit fast ett barn ska lämna en skriftlig rapport om det till föreståndaren för anstalten. När det är föreståndaren som hållit fast ett barn ska rapporten lämnas till den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter.

69 §

Begränsning av rörelsefriheten

Ett barn får, om det är nödvändigt för barnets omsorg och motsvarar barnets bästa, för viss tid förbjudas att avlägsna sig från anstaltens område, anstalten eller en viss bostadsenhets lokaler, om

- 1) beslutet om vård utom hemmet har fattats på grund av att barnet allvarligt har äventyrat sin hälsa eller utveckling genom att använda rusmedel, begå en brottslig gärning som inte kan anses vara ringa eller något annat därmed jämförbart beteende,
- 2) barnet under sin vistelse i anstalten beter sig på ett sätt som nämns i 1 punkten, eller
- 3) begränsningen i övrigt behövs med avseende på vården eller omsorgen om barnet för att skydda barnet mot ett beteende som allvarligt skadar honom eller henne.

Föreståndaren för anstalten eller en person inom anstaltens vård- och fostringspersonal som förordnats av föreståndaren får besluta om en begränsning som sammanlagt gäller i högst sju dygn. Beslut om en längre begränsning som gäller i sammanlagt högst 30 dygn fattas av den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter. Den socialarbetare som an-

svarar för barnets angelägenheter ska utan dröjsmål underrättas om saken för att denne ska fatta beslut i ärendet.

70 §

Isolering

Föreståndaren för anstalten eller en person inom anstaltens vård- och fostringspersonal som förordnats av föreståndaren ska omedelbart underrätta den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter om isoleringen eller om att isoleringen förlängts.

71 §

Särskild omsorg

Med särskild omsorg avses sådan särskild, multiprofessionell vård och omsorg som ordnas vid en barnskyddsanstalt för ett barn som fyllt 12 år i vård utom hemmet och under vilken barnets rörelsefrihet kan inskränkas på det sätt som anges i 72 och 73 § i den utsträckning som vården och omsorgen om barnet förutsätter.

72 §

Ordnande av särskild omsorg

Om ett barns synnerligen viktiga enskilda intresse nödvändigt kräver det, kan för barnet under tiden för vård utom hemmet ordnas särskild omsorg för att bryta ett svårt rusmedelsmissbruk eller gravt brottsligt beteende, eller när barnets eget beteende allvarligt äventyrar barnets liv, hälsa eller utveckling på något annat sätt. Syftet med den särskilda omsorgen är att bryta ett beteende som skadar barnet självt och att möjliggöra helhetsinriktad omsorg som kommer barnet till del. En ytterligare förutsättning är att det med beaktande av barnets behov av vård och omsorg inte är möjligt att ordna vården utom hemmet på något annat sätt och att hälso- och sjukvårdstjänster inte lämpar sig för syftet i stället för särskild omsorg.

Ett beslut om inledande eller förlängning av särskild omsorg fattas av den tjänsteinnehavare som anges i 13 § 2 och 3 mom., sedan den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter berett ärendet. Beslutet ska grunda sig på en multiprofessionell bedömning av barnets situation som gjorts med avseende på ordnandet av särskild omsorg och som baserar sig på expertis inom fostran, socialarbete, psykologi och medicin.

Särskild omsorg kan ordnas i högst 30 dygn. Tiden räknas från det att den särskilda omsorgen faktiskt inleds. Beslutet om ordnande av särskild omsorg förfaller om verkställigheten inte har kunnat inledas inom 90 dygn från det att beslutet fattades. Den särskilda omsorgen kan av synnerligen vägande skäl förlängas med högst 60 dygn, om ordnandet av vården av barnet utom hemmet alltför nödvändigt kräver det på de grunder som anges i 1 mom. Den särskilda omsorgen ska omedelbart avslutas om den visar sig vara verkningslös med avseende på uppnåendet av målen för den eller när behov av den inte längre finns. Beslut om avslutande av den särskilda omsorgen fattas av den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter.

74 §

Anteckningar om begränsande åtgärder. Inverkan på klientplanen och planen för vård och fostran

För trygghet av uppföljningen och övervakningen av bruket av sådana begränsande åtgärder som avses i 65—70 § ska barnskyddsanstalten på behörigt sätt göra anteckningar om de begränsande åtgärder som den har vidtagit. Anteckningarna ska omfatta en beskrivning av den begränsande åtgärden, grunden för åtgärden och hur länge den varat, namnet på den som har fattat beslut om åtgärden, genomförd den i praktiken och närvarat vid genomförandet, samt vid behov de särskilda skäl som avses i 66 § 1 mom. och 67 § 3 mom. Vidare ska åtgärdens eventuella inverkan på planen för vård och fostran näm-

nas. Anteckningarna ska också innefatta ett omnämnande av på vilket sätt barnet har hörts före beslutet om den begränsande åtgärden fattats eller åtgärden genomförts, samt av barnets åsikt om saken. Innehållet i anteckningarna ska månatligen för kännedom sändas till den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter. Närmare bestämmelser om anteckningarnas innehåll kan vid behov utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

Då barnets klientplan ses över ska det särskilt bedömas hur syftet med de begränsande åtgärder som riktats mot barnet har uppnåtts och hur de inverkar på klientplanen. Om det framkommer ett behov av att omedelbart se över klientplanen, ska föreståndaren för anstalten eller en person inom anstaltens vård- och fostringspersonal som förordnats av föreståndaren utan dröjsmål underrätta den socialarbetare som enligt 13 b § ansvarar för barnets angelägenheter om saken.

83 §

Interimistiskt förordnande

Då ett ärende som gäller omhändertagande av ett barn eller vård utom hemmet är anhängigt vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen, kan den domstol som behandlar ärendet på eget initiativ eller på yrkande av barnet eller barnets förälder eller vårdnadshavare ge ett interimistiskt förordnande om barnets vistelseort och om hur barnets vård och fostran ska ordnas under domstolsbehandlingen. Om ärendet inte kan vänta kan förordnandet ges utan att parterna hörs.

Det interimistiska förordnandet gäller till dess att

1) förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen meddelar ett beslut i det ärende som gäller omhändertagandet,

2) förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen återkallar eller ändrar det interimistiska förordnandet, eller

3) ett beslut om brådszkande placering av barnet fattas enligt 38 § under den tid det interimistiska förordnandet gäller.

85 §

Förvaltningsdomstolens domförhet

En lagfaren ledamot av förvaltningsdomstolen kan för förvaltningsdomstolens del fatta beslut i ett ärende som gäller

1) beviljande av tillstånd för undersökning av barn enligt 28 §, eller

2) meddelande av ett interimistiskt förordnande enligt 83 §.

86 §

Hörande av barn i förvaltningsdomstolen

Ett barn kan personligen höras vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen, om barnet ber om det eller ger sitt samtycke till det. I samband med hörandet får barnet inte delges sådan information som allvarligt kan äventyra barnets hälsa eller utveckling. Ett barn under 12 år kan höras personligen endast om det är nödvändigt för att ärendet ska kunna avgöras och det bedöms att hörandet inte medför betydande skada för barnet.

Domstolen ska i första hand genomföra det personliga hörandet av barnet så att endast en eller flera domstolsledamöter och barnet är närvarande, om detta förfarande behövs för att skydda barnet eller för att barnets självständiga åsikt med säkerhet ska kunna klarläggas. Parterna och den myndighet som gjort ansökan eller fattat beslutet ska ges tillfälle att bekanta sig med det rättegångsmaterial som upprättats eller spelats in vid hörandet och uttrycka sin åsikt om dess innehåll. Parternas rätt till information kan begränsas om det behövs för att skydda barnet eller för att trygga något annat synnerligen viktigt intresse som berör barnet.

89 §

Rätt att söka ändring

Barnets förälder och vårdnadshavare samt den som svarar eller omedelbart före beredningen av ärendet har svarat för barnets vård och fostran får var för sig söka ändring i ett ärende som gäller

1) en sådan brådszkande placering som avses i 38 § 1 mom.,

2) sådan förlängning av en brådszkande placering som avses i 38 § 3 mom.,

3) sådant omhändertagande samt därtill ansluten vård utom hemmet som avses i 43 § 1 mom.,

4) sådan ändring av platsen för vård utom hemmet som enligt 43 § 3 mom. görs under den tid omhändertagandet eller den brådszkande placeringen varar, samt

5) sådant avslutande av omhändertagande som avses i 47 §.

I ett ärende som gäller en sådan placering som enligt 37 § ordnas som en stödåtgärd inom öppenvården får ändring sökas av barnets vårdnadshavare samt av den förälder vars boende med barnet beslutet gäller.

I ett ärende som gäller sådan begränsning av kontakter som avses i 63 § får ändring sökas av barnets vårdnadshavare samt av den vars kontakter till barnet har begränsats genom beslutet.

I ett ärende som gäller sådana begränsande åtgärder som avses i 65 §, 67 § 4 mom., 69, 70 och 72 § får ändring sökas av barnets vårdnadshavare.

Utöver vad som bestäms i 1—4 mom. i denna paragraf får ett barn som fyllt 12 år särskilt söka ändring i barnskyddsärenden som gäller barnet självt.

I övrigt gäller i fråga om rätten att söka ändring och föra talan det som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

90 §

Sökande av ändring hos förvaltningsdomstolen

I ett beslut av en tjänsteinnehavare som är underställd det organ som ansvarar för socialvården får ändring sökas genom besvär direkt hos förvaltningsdomstolen, i enlighet med vad som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen, då ärendet gäller

1) en sådan brådsökande placering som avses i 38 § 1 mom.,

2) sådan förlängning av en brådsökande placering som avses i 38 § 3 mom.,

3) sådant omhändertagande samt därtill ansluten vård utom hemmet som avses i 43 § 1 mom.,

4) sådan ändring av platsen för vård utom hemmet som enligt 43 § 3 mom. görs under den tid omhändertagandet eller den brådsökande placeringen varar,

5) sådant avslutande av omhändertagande som avses i 47 §,

6) sådan begränsning av kontakter som avses i 63 §,

7) sådant omhändertagande av ämnen och föremål som avses i 65 §,

8) sådant undanhållande av en försändelse som avses i 67 § 4 mom.,

9) sådan begränsning av rörelsefriheten som avses i 69 §,

10) sådan isolering som avses i 70 §, samt

11) sådan särskild omsorg som avses i 72 §.

I ett beslut som någon annan än en tjänsteinnehavare som är underställd det organ som ansvarar för socialvården har fattat i ärenden som gäller begränsningar och begränsande åtgärder får ändring sökas enligt 1 mom. Besvär ska anföras inom 30 dagar från delfäendet av beslutet.

91 §

Verkställighet av beslut som inte vunnit laga kraft

Beslut om omhändertagande av barn och avslutande av omhändertagande, vård utom hem-

met, brådsökande placering, begränsning av kontakter samt sådana begränsande åtgärder som avses i 89 § 4 mom. kan verkställas genast trots överklagande, om verkställigheten inte kan uppskjutas utan att barnets hälsa eller utveckling äventyras och en myndighet eller domstol har förordnat att beslutet ska verkställas omedelbart.

92 §

Sökande av ändring hos högsta förvaltningsdomstolen

I förvaltningsdomstolens beslut som gäller omhändertagande av barn och vård utom hemmet enligt 43 §, avslutande av omhändertagande enligt 47 §, begränsning av kontakter enligt 63 §, beviljande av tillstånd till undersökning av barn enligt 28 §, tryggnad av försörjning och boende enligt 35 §, sådan eftervård som avses i 75 och 76 §, ett sådant förbud som avses i 81 § 5 mom. eller fördelningen av ansvaret och kostnaderna för ordnandet av barnskydd mellan kommunerna enligt 16, 16 a och 16 b § får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. I förvaltningsdomstolens beslut som gäller fördelningen av ansvaret och kostnaderna för ordnandet av barnskydd mellan kommunerna enligt 16, 16 a och 16 b § får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd i ärendet.

95 §

Övergångsbestämmelser

De kriterier som föreskrivs i 59 § 1 mom. för det högsta antalet barn som samtidigt får vårdas vid en bostadsenhet som hör till en barnskyddsanstalt och de kriterier som föreskrivs i 59 § 2 mom. för det minsta antalet anställda per bostadsenhet som hör till en barnskyddsanstalt till-

lämpas på alla barnskyddsanstalter senast tre år efter lagens ikraftträdande.

— — — — —

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2010.

Bestämmelserna i 16 a—16 c och 18 § samt lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992) tillämpas på verksamhet som ordnas genom ett beslut som avses i 13 a § först från och med den 1 januari 2011.

Denna lag tillämpas inte på

1) besvär som anförs över beslut som fattats innan denna lag har trätt i kraft,

2) ansökningsärenden som har inletts vid förvaltningsdomstolen när denna lag träder i kraft, eller på

3) behandlingen av sådana ärenden som avses i 1 och 2 punkten vid en högre besvärinstans med anledning av besvär.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Lag

om ändring av 4 och 20 kap. i fängelselagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i fängelselagen av den 23 september 2005 (767/2005) 4 kap. 11 § 2 mom. och 20 kap. 9 § 1 mom. 2 punkten samt
ändras 4 kap. 10 § som följer:

4 kap.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2010.

Ankomst till ett fängelse och placering i fängelset

10 §

Placering av barn till en fånge i fängelse

I fråga om placeringen av ett barn till en fånge i fängelse och om ordnandet av barnets vård föreskrivs i barnskyddslagen (417/2007).

Lag
om ändring av 2 kap. 5 § i häktningsslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i häktningsslagen av den 23 september 2005 (768/2005) 2 kap. 5 § som följer:

2 kap.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2010.

Ankomst till ett fängelse

5 §

Placering av barn till en häktad i fängelse

I fråga om placeringen av ett barn till en häktad i fängelse och om ordnandet av barnets vård föreskrivs i barnskyddslagen (417/2007).

Helsingfors den 8 december 2009